

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ivs Ecclesiasticvm

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

Art. I. De Clericis Minoribus, Matrimonia ineuntibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

scandalum, quod secum trahit publicum peccatum, Gonzalez in *c. cit. n. 2.* quò sensu Abbatissa clericos suspendere dicitur, *c. Dilecta 12. de Majorit. & Obed.* Dein *can. Hi qui sunt cit.* non de suspensione sermo est: sed de interdicto, quò clerico fornicario Ecclesiæ ingressus inhibetur. Demum *can. Eòdem can. Præ-*

ter hoc & c. Vestra cit. clerici concubinari in Divinis, præsertim in celebratione Missæ, vitari jubentur, non; quòd malitiâ & indignè celebrantis peccatò sacrificium inquinetur, *c. cit. & Trident. Sess. 22. cap. 1. de Sacrif. Missæ* sed, ut ita à peccatis alii quidem absterreantur, ipse verò ad poenitentiam perducat.

TITULUS III.

De Clericis Conjugatis.

Cum voluptatibus ac desideriis carnalibus simul & Divinis obsequiis vacare Clerici non possint, eos Ecclesia non ab inhonestis mulierum commerciis duntaxat: sed à nuptiis quoque, & aliis licito mulierum consortio censuit abstrahendos,

ARTICULUS I.

De Clericis Minoribus Matrimonia ineuntibus.

SUMMARIUM.

1. Clerici minores licitè ineunt matrimonium.
2. Eò tamen initò beneficia privantur.
3. Discrimen inter privationem, quæ ipso jure & per sententiam fit.
4. Clerici ductà uxore ipso jure amittunt beneficia,
5. Pensiones Ecclesiasticas,

6. Et jura ad beneficia obtinenda:
7. Nisi matrimonia invalidè,
8. Aut sponsalia solum de jure inierint.
9. Ad beneficium cum conjugato solus Papa dispensat.
10. Clerici conjugati etiam amittunt privilegia clericatus:
11. Si tamen unam & virginem duxerint, retinent Canonis,
12. Et Fori etiam privilegium in Criminalibus causis.
13. His tamen non gaudent eorum filii & uxores:
14. Quibus mortuis ipsi recuperant privilegia amissa.

Non eòdem tamen rigore, neque indiscriminatim clericis omnibus connubia ab Ecclesiâ sunt interdicta; cum in minoribus Ordinibus constitutis ea quidè non denegentur, *can. Si qui 2. dist. 32. & can. Quia tua 8. V. Si qui verò 12. q. 1.* ea tamen contrahentes ad beneficia Ecclesiastica obtinenda redditi sunt inhabiles, & antè obtentis pri-

etis privati, c. 1. c. *Quod à re 3. c. Diversis 5. c.*

Neque in contrarium facit; quod *Si qui cit.* clericis extra sacros Ordines constitutis, uxores ducentibus, stipendia assignanda afferantur; quia ea Jura postea correctâ, vel exaudienda sunt de stipendio temporalis, quod ex miseratione eis ad sublevandam inopiam, vel ratione laboris sive ministerii Ecclesie exhibiti cantoribus, ædituo & similibus assignatur: non de redditibus provenientius ex beneficio in titulum collato, Panormit. *in c. 1. n. 2.* Lessius *Lib. 2. de J. & J. cap. 34. n. 115.* & Sanchez *Lib. 7. de Matrim. disp. 42. n. 19.* Quod hodie quoque locum habet, & alienum non est à Concilio Tridentino *Sess. 23. cap. 17. V. Quod si de Res.* quatuor Ordinum ministeriis exercendis, si clerici calibes præsto non sint, iis suffici permittente vitæ probatæ conjugatos: dummodo non bigami, & ad ea munia obeunda idonei sint, tonsuramque & habitum clericalem, licet non ubique, saltem in Ecclesia gestent, Zypæus *Analys. Jur. Pontif. hac Rubr. n. 1.* Imò ex Consuetudine ad hæc ministeria in multis, Germaniæ præsertim nostræ, provinciis passim laici adhibentur. Ex dictis

3. Dubium oritur primò, an clerici minores, matrimonio validè contractò, beneficia Ecclesiastica amittant ipsò Jure, vel iis per sententiam sint privandi. Quod est magni momenti; cum plurimum intersit, utrò modò iis excidant; quia beneficium ipsò Jure amissum vacat à die, quò v. g. ducta est uxor, vel posita est alia causa, aut commissum crimen ejusmodi privationem inducens: & licet, quando privatio poenalis est, sententia criminis declaratoria necessaria sit, ista tamen retrahitur ad diem, quò crimen ejusmodi privationem inducens est perpetra-

tum. Unde beneficiò ita privatus imprimis omnes fructus, à tali die ex ipso provenientes ac perceptos, restituere tenetur. Dein ipsius beneficii permutatio aut etiam resignatio in favorem facta nulla est. Demum ipsum beneficium tanquam vacans impetrari ab alio, & huic saltem quoad titulum conferri validè potest, Cochier *in Regul. Cancell. 8. gloss. 7. n. 23.* & *cit.* Sanchez *n. 2.* Aliter res se habet, quando quis beneficiò privatur per sententiam judicis condemnatoriam; cum ista non retrahatur ad diem criminis commissi; & propterea restituendi non sint fructus ante ejusmodi sententiam percepti: neque ante istam latam beneficium, utpote nondum vacans, ab alio valeat impetrari. Contrà verò ipsius resignatio, etiam in alterius favorem à clerico facta, Jure subsistat, Sanchez *cit. n. 2.* & Laiman *Lib. 4. tract. 2. cap. 17. n. 3.* Hòc præmissò

Non desunt DD. qui cum Alexand. Carerio *Lib. 3. de sponsal. cap. 3.* in casu proposito ad beneficii privationem sententiam judicis condemnatoriam requirant, propter textum c. *Quod à re 3. c. Diversis cit.* quorum illò clerici minores, qui uxores accipiunt, beneficiis *Spoliari*: istò verò iisdem *Privari* jubentur, verbis sententiam condemnatoriam primum ferendam denotantibus.

4. Sed meliori jure ab ejusmodi clericis, matrimonium validum ineuntibus, beneficia Ecclesiastica antè obtenta & pacificè possessa ipsò Jure & factò amitti, *in c. 1. cum Glossa V. Relinquenda Joan. Andr. n. 6.* Panormit. *n. 4.* & Interpp. ac DD. aliis plerisque docent Sylvester *V. Clericus 2. n. 2.* Navarrus *Manual. cap. 15. n. 120.* Gonzalez *in Reg. 8. gloss. 5. n. 43.* Garcias *p. 11. de Benef. cap. 8. n. 1. cit.* Lessius *n. 112.* Sanchez *n. 3.* & Barbosa *de Offic. Episc. alleg. 57. n. 202.*

D 3

Secundùm

secundum quos proinde DD. ejusmodi clericus post contractum, matrimonium, quæ obtinuit, beneficia Ecclesiastica dimittere, ex iisque ab illius initi die provenientes fructus restituere tenetur, nullâ judicis sententiâ expectatâ, ut colligitur ex c. 1. cit. ubi ab Alexandro III. Episcopi clericos, infra subdiaconatum constitutos, si uxores acceperint, compellere jubentur ad beneficia *relinquenda*: quò verbò, ut Glossa notat, indicatur, eos beneficiis privatos jam esse. Ratio est partim; quia status matrimonii in Ecclesia Occidentali seu Latina de Jure incompossibilis est cum beneficio Ecclesiastico, c. *Quod à te & c. Diversis cit.* ut adeò clericus, illum uxore ductâ amplectens, beneficio tacitè, seu ipsò factò, renuntiare præsumatur, arg. can. *Cum renuntiat* 32. q. 1. partim verò; quia in beneficii collatione saltem ex Ecclesiæ consuetudine includitur tacita conditio, *Si clericus permanferit in celibatu*: quâ proinde per assumptionem statûs matrimonialis deficiente, beneficium amitti est necesse, cit. Sanchez n. 4. & 6. rectè observans, ab hujusmodi clerico beneficium non recuperari: quantumvis uxor ante matrimonii consummationem moriatur, vel eâ Religionem professâ illud dissolvatur; quòd, matrimonio per verba de præsentia validè initò, status cum beneficio incompossibilis jam sit assumptus: & jus beneficii semel extinctum sine nova collatione non reviviscat, can. *Quam periculosum* 7. q. 1. & *Clement. Gratia* 4. junctâ Glossâ *V. Resignaveris de Rescript.* ubi Zabarell. q. 17. n. 10.

5. Non beneficia duntaxat, sed pensiones quoque Ecclesiasticas ab ejusmodi clerico conjugium ineunte amitti & extinguui, aliis DD. relatis tradunt *Gigas de Pensionibus* q. 54. id Curia Romanæ usu receptum, asserens cit. *Garcias cap. 5. n. 108.* Sanchez *diff. 44. n. 5.* & *Barbosa n.*

206. quòd hujusmodi pensio succedat locò beneficii, illiusque naturam imitetur. Multò magis, quàm Ecclesiasticæ pensiones, ita expirant gratiæ Expectativæ, Accessus, Ingressus, Regressus, ceteraque jura, quæ ante illud initum clericis ad beneficia vacatura, aut jam vacantia ex collatione, nominatione, præsentatione competeabant; quia beneficia primò obtinenda, ad eaque competentia jura facilius, quàm jam obtenta & possessa amittuntur, cit. *Garcias cap. 8. n. 2.* Sanchez *diff. 42. n. 7.* & *Barbosa n. 205.*

Neque hanc propositâ dubitationis resolutionem difficilem reddunt c. *Quod à te & c. Diversis cit.* textus; quia exaudiendi sunt de spoliatione & privatione, non ipsius Juris sive tituli, sed solius possessionis beneficiorum; quæ, ex dispositione Juris jam amissa, de facto tantum & injustè retinentur, arg. c. *Literas* 9. de *Concess. Prebend.* Glossa in cit. c. 1. *V. Relinquenda*, Panormit. in c. cit. n. 4. & Pirhing *ad hanc Rubric.* n. 12.

Neque obstat; quòd concubinari fructus, & alii clerici beneficia &c. ob alia crimina ipsò Jure amissa restituere vel dimittere ante sententiam, saltem declaratoriâ, non teneantur per ea, quæ arg. c. *Cum secundum* 19. de *Heret. in 6.* dicta sunt *Tit. 2. n. 10.* quia id locum duntaxat habet in privatione penali: cujusmodi non est, quâ beneficium amittitur per matrimonium; cum enim hoc ineundò clericus minor non delinquat, sententiæ judicis condemnatoriæ aut criminis declaratoriæ adversus eum locus non est: nisi beneficium ipsò Jure amissum injustè retinere præsumat, Azor p. 1. *Instit. lib. 5. cap. 8. q. 3.*

7. Dubium de iisdem clericis minoribus secundò est, an beneficia ipsò Jure amittantur per matrimonium invalidum. Quod affirmant multi, in diversas Opiniones divisi, atque à Garcia p. 11. de *Benef. cap.*

ref. cap. 8. n. 4. & Gonzalez in Reg. 8. gloss. 15. n. 44. relati, eaque persuasi ratione; quòd, statum cum beneficio incompossibilem assumendò, ei tacitè renuntiassè videantur, non obstante conjugii nullitate; cum enim Episcopus, propria autoritate ab uno Episcopatu ad alium transiens, priori excidat, licet non potiatur posteriori, c. Quanto 3. de Translat. Episc. pari modo clericus minor conjugium iniens beneficiò cum eo incompossibili excidet, quantumvis illud Jure non subsistat, & ductà conjugè non potiatur.

Sed meliùs, ab ejusmodi clericis beneficia ipso Jure amitti, cum Joan. de Lignano in c. 1. de Sponsal. in 6. negant cit. Lessius n. 113. Sanchez disp. 43. n. 3. & Palao Tract. 13. disp. 6. p. 3. §. 8. n. 9. sive ob defectum consensùs, vel solemnitatis requisitè à Trident. Sess. 24. cap. 1. V. Qui aliter de Reformat. Matrim. sive ob consanguinitatis aut aliud impedimentum dirimens conjugium irritum sit.

8. Multò minùs ejusmodi clerici beneficia ipso Jure amittunt, initis sponsalibus de futuro, ut cum cit. aliisque DD. tradit & Rotæ decisione firmat cit. Garcias n. 19. Ratio utriusque est; quòd sacri canones, beneficiorum privationem inducentes, loquantur de matrimonio, eoque valido; nam c. 1. cit. clerici ob contractum matrimoniù, sicut ad relinquenda beneficia, sic ad uxores retinendas compelli jubentur: quod illò invalidè initò fieri nequit. Sic etiam c. Quod à te, &c. Diversis cit. Ratio, cur beneficia relinquenda sint, ea redditur; quòd uxori & carnis voluptatibus operam dare, & Divinis obsequiis vacare simul non possint. Quæ ratio cessat, in matrimonio invalido, cum hòc initò uxori & carnis voluptatibus non sit addictus. Confirmatur hæc ratio; quia beneficii vacatio non in-

ducitur in pœnam delicti, cum; quia matrimonium invalidè iniri sine delicto potest; tum verò; quia pœna privans jure jam quæsitò ante sententiam saltem declaratoriam non debetur, arg. c. Cum secundum cit. neque ob tacitam renuntiationem, aut statùs incompossibilis assumptionem; quia hujusmodi status verè assumptus non est, neque beneficiò efficaciter renuntiatum; cum non potiantur conjugio, propter quod solum beneficiò renuntiassè præsumuntur. Unde in hujusmodi clericis matrimonium contrahentibus locum non habet ratio allata: sed potius Regula, Non prestat impedimentum, quod de Jure non sortitur effectum, quæ est 52. in 6. cum, quod nullum est, nullum producat effectum, arg. c. Illud 8. de Jure Patronat. Et Si se non obtulit 4. §. 6. ff. de Re judicata.

Dubium tertio est, quis cum clerico minore conjugato ad retinendum vel obtinendum beneficium valeat dispensare. Quidam inter simplex & curatum faciunt discrimen. Alii & meliùs cum ipsis, licet unicà eaque Virgine ductà deferant habitum ac Tonfuram clericalem & Ecclesiæ servire velint, ad quodcunque beneficium dispensandi potestatem soli Papæ competere, censent: suamque hanc Opiniónem desumunt ex c. Diversis 5. ubi relato Innocentii III. Rescriptò ejusmodi clericus conjugatus beneficiò, ipsi ab Episcopo collatò, spoliandus asseritur per superiorem: quod fieri nequaquam deberet, si cum ipso ad beneficium dispensare Episcopus valeret; quia hoc scienter conferendò cum ipso tacitè, & ipsò factò dispensassè præsumeretur, arg. l. Quidam 57. ff. de Re judicata. Ratio est; quòd clerici conjugati à sacris Canonibus pro laicis reputentur, exceptis, ut mox statuetur, Fori & Canonis privilegiis: laici autem beneficiorum Ecclesiasticorum

ficorum incapaces sint Jure communi, *c. Cum ad id 17. de Rescriptis*: cujus relaxatio Episcopo regulariter non competit, *can. Inferior 4. dist. 21. & c. Cum inferior 16. de Majoris. & Obed. Panormit. in c. Joannes 7. n. 7. Selvap. 1. de Benefic. q. 7. n. 17. Flamin. Lib. 4. de Resignat. q. 2. n. 28. & Sanchez cit. disp. 4. num. 18.*

Neque in contrarium facit; quod *c. Joannes cit.* cum clerico conjugato ad beneficium dispensari posse, aperte supponatur; quia, ut emittam; quod *c. cit.* beneficii nomine stipendium, quod ab Ecclesia aliquando laici accipiunt, venire existimet Hofstiensis, veri beneficii capax esse clericus conjugatus supponitur, Apostolicam, non Episcopali dispensatione, ut *ibi cum Glossa su.* notant Barbofa n. 3. & Gonzalez n. 1.

Neque etiam; quod ad beneficium simplex dispensare Episcopus valeat cum clerico homicida & irregulari, *c. fin. de Cleric. pugn. in duell.* & cum deposito ab officio & beneficio, *can. Salomitanæ 24. dist. 63.* qui sunt casus graviores; quia, præterquam quod non eadem ratio sit clerici conjugati, quæ est prædictorum, in materia dispensationis locus non est argumentò ab uno casu expressè permissò ad alium non expressum, etiam minorem, Panormit. *in c. Joannes cit. n. 8. & Pirrhing ad hanc Rubr. n. 20.*

10. Dubium quartè de clericis conjugatis est, an gaudeant privilegiis Clericorum. Non quidem exemptionis à vestigalibus, tributis, & similibus oneribus, uti & privilegiò Competentiæ concessò *c. Odoardus 3. de Solut.* his enim eos non gaudere, explorati Juris est, *c. Unico 1. fin. in 6.* Sed Canonis & Fori, quæ sola

11. *fin. in 6.* Sed Canonis & Fori, quæ sola ipsis communicantur, si contraxerint cum unica, eaque virgine, & deferant habitum ac tonsuram clericalem, atque insuper

(quæ conditio pro Fori privilegio specialiter exigitur à S. Synodo Trident. *sess. 23. cap. 6. de Reformat.*) alicujus Ecclesiæ servitio vel ministerio ab Episcopo deputati eidem serviant, aut in studiis verentur; tali enim casu Canonis perinde, ut alii clerici, Fori autem privilegio gaudent in causis saltem Criminalibus; ut in his, sive criminaliter sive civiliter agatur, trahi nequeant ad judicium Seculare, *c. Unico. cit. pr. & V. Et cum.*

Eosdem clericos conjugatos etiam in causis Civilibus à Seculari jurisdictione exemptos, defendit Francus *in c. & V. Et cum cit. n. 5.* defumitque ex ipso ejus tenore, quòd, cum adjudices Seculares non trahendi dicuntur, subjicitur, *Eos ab his condemnari etiam non debere pecuniariter*: quæ verba, ne otiosa sint, de causis Civilibus asserit exaudienda. Verùm, quia prioribus de tractione à parte litigante: posterioribus autem de quacunque condemnatione, etiam ad nullius instantiam facta sermo esse videtur, ista otiosa nequaquam sunt, licet de causis Civilibus non accipiantur. Unde in his eos coram giudice Seculari conveniri posse, cum Panormit. *in c. Joannes cit. n. 3.* docent Sylvester *V. Clericus 1. q. 6.* Covarruvias *Pract. cap. 31. n. 6. cit.* Sanchez *disp. 46. n. 22. Farinac. Prax. Criminal. q. 8. n. 7. & Barbofa in c. Unico. cit. n. 8.*

Hoc Fori privilegium cum Joan. **13.** Monach. *in c. Unico. cit. n. 1.* Panormit. *in c. Nullus 2. de Foro compet. n. 7. Felin. in c. cit. n. 3.* Tiraquell. *post Leg. Commub. gloss. 2. n. 5.* ad dictorum clericorum uxores, & Decianus *Tract. Criminal. lib. 4. cap. 9. n. 49.* ad filios quoque extendunt, eà ducti ratione, quòd forum mariti sortiri debeat uxor, *l. Cum quadam 19. ff. de Jurisdic. & filius patris: &* quia maritus & uxor una caro, pater & filius una eademque persona reputantur, à Jure

à Jure concessa marito, etiã uxori concessa censeantur, Glossa in *can. Admonere V. Partem 33. q. 2.* & indulta patri ad filium porrigantur. Confirmatur; quia, sicut uxor de mariti, sic filius est de patris familia: & qui de hac sunt, participant de privilegiis suorum dominorum, *c. fin. de Offic. Archidiacon.* Ita isti

Sed verisimilius, sicut Canonis, *Si quis suadente 17. q. 4.* ex sententia omnium, teste Felino *cit. n. 3.* sic Fori quoque privilegium à marito ad uxorem, cum Alex. de Nevo in *c. Nullus cit. n. 21.* Franco in *c. Unic. cit. V. fin. & aliis cit. Sanchez disp. 47. n. 3.* & à patre ad filios extendi, negat Del bene de Immunit. *Ecclies. cap. 4. dub. 23. n. 1. & 14.* Ratio est; quia, sicut Canonis, sic & Fori privilegium concessum est in favorem solius Ordinis clericalis: qui proinde cum in solis personis Ordine aliquo initiatis, non etiam in eorum liberis & uxoribus reperitur, sicut Canonis, sic & Fori privilegium, illis Jure competens, ad istos non porrigetur.

In contrarium adducta locum non habent, quando ratio, ob quam privilegium conceditur, aliis non potest convenire, aut privilegium specialiter conceditur à Jure. Cum ergo Ordo convenire nequeat uxori, neque reperitur in filio, eò non initiato: & privilegium Fori in Criminalibus *c. Unico cit.* atq; à S. Synodo Trident. *cap. 6. cit.* concessum & stabilitum sic solis conjugatis Ordinatis: & his etiam non competat, nisi observent conditiones, quæ neque in uxore, neque in liberis reperuntur, ad hos & illam non est extendendum.

14. Dubium quintò est, an clerici minores, uxore quàm unicam & virginem duxerunt mortuã, privilegia immunitatis à vestigialibus, competentia, & similia, uti etiam Fori in causis Civilibus amif-

sa recuperent. Quia in re Panormit. in *c. Clericus 6. de Vita & honest. num. 4.* Franci in *c. Unic. cit. V. Et cum num. 6.* Clari §. *fin. q. 36. num. 15.* Covarruvia *Practio. cap. 31. n. 8.* Petr. Barbosa in *l. Titia 35. ff. Solutio matr. n. 33. cit.* Sanchez *disp. 46. n. 29.* & aliorum, ea recuperari asserentium, verior Resolutio & istius ratio est; quia ejusmodi clericis, uxores ducentibus, privilegia illa non auferuntur perpetuò, sed solummodo suspenduntur: quamdiu non servant conditiones in clericis, ut privilegiis illis actu gaudeant, Jure requisitas, ut collitur ex *Clement. 1. de Vita & honest. verbis Quamdiu premissis insisterint.* Quare dictis immunitatis, competentia & similibus privilegiis, contractu matrimoniali amissis, denuò defenduntur, si bigami non sint, tonsuramque & vestes deferant clericales: & fori quoque privilegio in causis Civilibus gaudebunt, si de mandato Episcopi alicui Ecclesie inserviant, vel de ejus licentia versentur in studio aliquo quasi in via ad Ordines majores, *c. Nullus 2. c. Si quis 4. Co. de Foro compet. junctò Trident. Sess. 23. cap. 6. de Reformat.*

ARTICULUS II.

De Clericis Majoribus, eadem ineuntibus.

SUMMARIUM.

15. *Hiæ conjugia omnino interdicta sunt:*
16. *Non eodem tamen rigore Græcis & Latinis.*
17. *Eorum obligatio ad Continentiam non ex Jure Divino:*

E

18. Sed